

STEFAN BIAŁOBOK

CLARENCE EMMEREN KOBUSKI
BOTANIK AMERYKAŃSKI POLSKIEGO POCHODZENIA
(1900—1963)

W dniu 9 maja 1963 r. zmarł w USA wielce zasłużony dla botaniki amerykańskiej C. E. Kobuski. O jego polskim pochodzeniu dowiedzieliśmy się dopiero ze wspomnień, które po jego śmierci opublikował obecny dyrektor Arboretum Arnolda prof. dr R. A. Howard. Zbyt mało wiemy o botanikach polskiego pochodzenia, pracujących za granicą, dlatego też umieszczenie krótkiej wzmianki o jego życiu, zasługach dla botaniki amerykańskiej i światowej wydaje się wskazane.

Nazwisko Kobuski uległo zniekształceniu w USA, ze względu na trudności wymowy. Ojciec jego był Polakiem i pochodził z rodziny szlacheckiej. O sympatii, jaką się cieszył wśród botaników w USA, świadczy opinia R. A. Howarda, który uważał go za najprzyjemniejszego człowieka wśród amerykańskich botaników.

Życie miał nader urozmaicone, był znanym uczonym, dyrektorem Arboretum Arnolda, redaktorem «Journal of Arnold Arboretum» i innych wydawnictw tej instytucji, cenionym współpracownikiem A. Rehdera, sanitariuszem na okręcie wojennym w czasie ostatniej wojny, śpiewakiem operowym i wybitnym znawcą antyków (porcelany).

Ukończył Uniwersytet Cornella w 1924 r., a jego kariera naukowa została ugruntowana na Uniwersytecie Waszyngtona w St. Louis, gdzie pracował w zakresie systematyki roślin. W 1925 r. uzyskuje tytuł magistra za pracę «A Revision of the Genus *Priva*», a w 1927 broni tezy doktorskiej na podstawie pracy pt. «A Monograph of the American Species of *Dyschoriste*».

Współpraca Zmarłego z prof. A. Rehderem, kuratorem Arboretum Arnolda, zaczęła się w 1927 r., kiedy to Dr. J. M. Greenman polecił C. E. Kobuskiego na stanowisko asystenta. Były to czasy niezwykłego rozwoju Arboretum Arnolda. Niedawno zmarł jego twórca C. S. Sargent, a E. H. Wilson objął po nim stanowisko dyrektora arboretum. Narastały w szybkim tempie zbiory zielnikowe głównie z Azji Wschodniej, które trzeba było porządkować i opracowywać. C. E. Kobuski wszedł od razu w okrąg wielkich zdarzeń botanicznych i dzięki swym walorom

charakteru i zdolnościom stał się w ciągu 36 lat swej pracy filarem tej wielkiej instytucji botanicznej. A. Rehder, wybitny dendrolog o sławie światowej, stanowił przeciwieństwo C. E. Kobuskiego pod względem cech fizycznych i charakteru. Obaj byli jednak dobrymi naukowcami i uzupełniali się wzajemnie, a w szczególności przy redakcji «Journal of Arnold Arboretum» i innych wydawnictw tej instytucji. C. E. Kobuski był doskonałym stylistą, znał świetnie języki, szczególnie łacinę i grekę, cechowała go niezwykła skrupulatność w opracowywaniu materiałów redakcyjnych, był więc nieocenionym współpracownikiem A. Rehdera, który bardzo wiele publikował. Zmarły miał nie tylko zainteresowania botaniczne, posiadał piękny głos, zaczął więc pobierać lekcje śpiewu, zajął się teorią muzyki i dzięki lekcjom u H. Wellingtona Smitha z New Yorku był przygotowany do występów w Metropolitan Opera. Zrezygnował jednak z kariery śpiewaka operowego.

Pomimo nawału prac, w związku z napływającymi stale zbiorami Wilsona z Azji Wschodniej (Chiny, Japonia, Korea) i Rocka z tych części Azji, wykonuje sam lub z Rehderem wiele prac. Pracował nad systematyką rodziny *Theaceae* i w latach 1930—40 wydał wiele prac z tego zakresu. Opublikował wspólnie z Rehderem pracę o chińskich gatunkach z rodzaju *Jasminum* oraz opracował kolekcje roślin F. Rocka z Chin i Tybetu, które obejmowały 25000 arkuszy.

Wybuch drugiej wojny światowej przerywa jego systematyczne badania, działalność organizacyjną i redaktorską, zostaje powołany do wojska jako sanitariusz i służy na okręcie szpitalnym. Przewoził rannych z Europy i Afryki, odbywając 26 podróży przez Atlantyk. Spełniał swoją powinność sanitariusza z wielkim poczuciem obowiązku i z sercem, dzięki czemu zyskuje sobie wielu przyjaciół wśród dawnych pacjentów. Od 1948 r. zostaje mianowany redaktorem «Journal of Arnold Arboretum» i kuratorem Zielnika.

Po powrocie z wojska kontynuuje nadal swoje badania nad systematyką rodziny *Theaceae* publikując na ten temat ogółem 36 prac. Skierowuje też swoje zainteresowania do badań flory Ameryki Południowej, tam bowiem koncentruje się obecnie ekspansja naukowa botaników. Dla szerszego udostępnienia zbiorów zielnikowych, w 1954 r. około 100000 arkuszy zostaje przeniesionych do Gray Herbarium Uniwersytetu Harvarda, które Kobuski osobiście przygotował, a także opracował dla dwóch zielników wspólny i nowy system.

Po śmierci A. Rehdera przejął całą ogromną pracę, koncentrującą się wokół wydania «Manual of Cultivated Trees and Shrubs», był bowiem botanikiem najlepiej znającym w USA zagadnienia uprawnych roślin drzewiastych. Projektował, by od 1967 r. przenieść się do «Arnold Arboretum» w Jamaic Plain i zająć się redakcją nowego wydania wspomnianej już pracy Rehdera.

R. A. Howard podkreśla, że publikacje E. C. Kobuskiego nie obrazują jego wielkich zasług dla botaniki USA, był bowiem człowiekiem bardzo skromnym, pozbawionym osobistych ambicji i najczęściej swoje prace zaniedbywał by pomagać innym. Jego cechy charakteru i wiedza wyrobiły mu ogólny szacunek wśród współpracowników i licznych uczniów.